

۱۴۹۹۱۵۵

۹۷, ۲, ۲۵
۹۶

سید محمد

قیامکر بصره، کشت باخمری

زندگی و قیام

ابراهیم بن عبدالله بن حسن مشی

محمد سعید نجاتی

سرشناسه: نجاتی، محمدسعید ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدید آور: قیام گر بصره، کشته باخمری: زندگی و قیام ابراهیم بن عبدالله بن حسن مثنی / تالیف محمدسعید نجاتی: تهیه و تدوین پژوهشکده حج و زیارت.

مشخصات نشر: تهران: مشعر ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۶۳ ص

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۷۲۰-۷

حیثیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۳ - ۱۶۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع دیگر: زندگی و قیام ابراهیم بن عبدالله بن حسن مثنی.

موضوع: کتب تاریخی - تاریخ - ۱۳۲ - ۱۳۶۵ ق. - جنبش های استقلال طلب

موضوع: فلسفه زندگی - محمد بن عبدالله، ۱۰۰ - ۱۴۵ ق.

موضوع: Islamic Empire -- History -- 750 - 1258 -- Autonomy and independence movements

شناسه افزوده: سه نامه تاریخی و تاریخی در امور حج و زیارت. پژوهشکده حج و زیارت

رده بندی کنگره: DS / ۳۸ / ۶

رده بندی دیویی: ۲۶۸۱ . ۹۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۸ ۸۲۴

قیامگر بصره، کشته باخمری

(زندگی و قیام ابراهیم بن عبدالله بن حسن مثنی)

تألیف:	محمدسعید نجاتی
تدوین:	پژوهشکده حج و زیارت
ناشر:	مشعر، هنری مشعر
چاپ و صحافی:	پخشانه مشعر
نوبت چاپ:	اول زمستان ۱۳۹۶
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
بها:	۷۵ تومان

SBN: 978-964-540-720-7

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۷۲۰-۷

مراکز پخش و فروشگاه های مشعر:

تهران: تلفن: ۰۲۱-۶۴۵۱۲۰۰۳ / قم: تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۸۴۰۰

فهرست

- دییاجه ۹
- مقدمه مؤلف ۱۱
- فصل اول: نسب و خصلت زیدی و خانوادگی ابراهیم ۱۵
۱. نام و نسب و ویژگی‌های ابراهیم ۱۵
۲. خاندان ابراهیم ۱۹
- الف) هند، مادر ابراهیم ۲۵
- ب) محمد بن عبدالله محض (برادر ابراهیم) ۲۷
- ج) همسران و فرزندان ابراهیم ۲۹
- د) حسن بن ابراهیم ۳۶
۳. ابراهیم بن عبدالله و ائمه شیعه علیهم السلام ۳۸
۴. توصیف ابراهیم بن عبدالله در کلام ترجمه‌نگاران زیدی ۴۱
- فصل دوم: ابراهیم در دوران دعوت و قیام ۴۷
۱. پیش از دولت عباسیان ۴۷
۲. قیام مدینه، مقدمه قیام بصره ۴۸
۳. دوران تبلیغ و دعوت ۵۲
۴. ورود ابراهیم به بصره ۵۸

۵. ویژگی‌های حکومت ابراهیم ۶۶
- الف) سیاست خشونت و ایجاد فضای امنیتی در کوفه ۷۶
- ب) جلوگیری از تقویت طرفداران ابراهیم و ۷۷
- ج) تلاش برای مقابله نظامی با توسعه حکومت ابراهیم ۷۸
- د) احضار لشکریان پراکنده در مناطق مختلف ۷۸
- ه) مبارزه تبلیغاتی ضد علویان ۷۹
- و) عملیات جاسوسی ضد ابراهیم ۸۱
۶. یاران شاخص ابراهیم ۸۱
- الف) یوحنا نه ۸۱
- ب) شد ر خال ۸۳
- ج) شعبة بن حجاج ۸۴
- د) هارون بن ساسانی ۸۵
- ه) منسّر بن کدام ۸۶
- و) لَبْطَةُ بن هَمَّام تمیمی بصری ۸۶
- ز) سُدَیف بن مِیمون ۸۷
- فصل سوم: قیام و فرجام ابراهیم ۹۱
۱. در مسیر کوفه ۹۱
- الف) رویارویی نهایی ۱۰۰
- ب) کشته شدن ابراهیم ۱۰۴
- ج) امتداد قیام ابراهیم و پیامدهای آن ۱۱۰
۲. بررسی عوامل شکست قیام ابراهیم ۱۱۸
- الف) ضعف توانایی‌های رهبری ۱۱۹
- ب) چنددستگی هواداران ۱۲۲

۳. سروده‌هایی در رثای ابراهیم ۱۲۵
- الف) مرثیه غالب بن عثمان همدانی ۱۲۵
- ب) مرثیه دعبل خزاعی ۱۲۸
- ج) مرثیه عبدالله بن مصعب زبیری ۱۲۸
- د) مرثیه یحیی بن محمد بن عبدالرحیم بن ثوبان الیشکری ۱۳۱
- نصایب چهارم: مدفن ابراهیم بن عبدالله و سر مقدسش ۱۳۳
۱. مرثیه سر ابراهیم ۱۳۳
۲. مدفن ابراهیم و سر او ۱۳۶
- الف) مرقد در یک شهر رست ۱۳۹
- ب) بارگاه دوم منسوب به ابراهیم بن عبدالله ۱۴۲
- فهرست منابع ۱۵۳

وسایه

سعادت انسان و شریعت به واسطه جوامع بشری، در سایه شناخت و کارآمد کردن سیره اولیای الهی است. سیره اولیای الهی، متقن ترین آموزه تربیتی و اساسی ترین مؤلفه فرهنگ اسلامی است. شناخت واقعیت های زندگی آنان و بهره گیری از رفتار و گفتارشان، می تواند زمینه های تعالی و سعادت انسان را فراهم کند. از این رو پژوهش در آثار اولیای الهی، ضرورت انکارناپذیر مراکز پژوهشی است.

گروه تاریخ و سیره پژوهشکده حج و زیارت، در راستای ایفای رسالت خود، برای ترویج فرهنگ اصیل اهل بیت (ع)، شرح حال عده ای از مردان و زنان تأثیرگذار تاریخ تشیع را گردآوری کرده است که این اثر به ابراهیم بن عبدالله، معروف به قتیل باخمر، از نوادگان امام حسن مجتبی (ع)، تعلق دارد. وی برادر نفس زکیه، دومین قیام کننده علوی، علیه خلافت بنی عباس، بود. او پس از برادر خود، نفس زکیه، علیه منصور

عباسی در بصره قیام کرد.

در قیام ابراهیم، جمع زیادی از زیدیان، معتزلیان و تعدادی از فقهای بنام، شرکت داشتند. اما در نهایت، قیام به نتیجه نرسید و ابراهیم، در سال ۱۴۵ هـ. ق، در منطقه باخمری، در نزدیکی کوفه، کشته شد. برخی از مباحث دیگر این اثر عبارت‌اند از: بررسی دقت زندگانی ابراهیم، مزارات منسوب به او، تعداد فرزندان او، بر صفت معماری آستان مطهر او و اشعاری در مدح شهید باخمری. کتاب - اضحی اولین تکنگاری درباره شخصیت و قیام ابراهیم بن بداهه معض بن حسن مثنی است که به قلم شیوای جناب حبیب الاسلام آقای محمدسعید نجاتی، به رشته تحریر درآمده است. نگارنده که شیده است علاوه بر نگاه منصفانه به زندگانی ابراهیم باخمری، تحلیلی نیز از قیام او و اتفاقات عصرش تقدیم خوانندگان کند.

در پایان، پژوهشکده حج و زیارت، از نویسنده این اثر تلاش مؤلف محترم، ارزیابان آقایان رمضان محمدی، مصطفی آرامش و محمد مهدی فقیه بحر العلوم و همه کسانی که در به ثمر رسیدن این اثر تلاش کرده‌اند، سپاس‌گزاری کند.

انه ولی التوفیق

پژوهشکده حج و زیارت

گروه تاریخ و سیره